

יוצא לאור על ידי ארגון חלקי בעמלי
בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
העמלים לפרנסתם
רחוב קהתי 14 ירושלים
helki.baamali@gmail.com
עורך: ח. רוזנברג

חלקי בעמלי

גליון מס' 12 | פרשת כי תשא - פרה | כ' אדר תשע"ג

גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: כשהעם נפרד מהמנהיג | טיפ לשבת | קירוב או ריחוק? | לפני עיוור | שיעור חינוך | הקהילה | אלייך, חברה

צבר השורק

"כמה חבל שאתם לא מדפיסים את העלון שלכם", כותב לנו אחד הקוראים, "כל כך הרבה אנשים היו יכולים ליהנות ממנו, אני מדפיס את העלון כל שבוע לכמה חברים, אבל למה זה לא מופץ בבתי הכנסת? אתם יכולים להגיע לקהל רחב שצמא לגיליון מהסוג הזה".

המכתב הזה, שהצטרף לתגובות רבות, בכתב ובעל פה, יחד עם הפידבקים שאנו מקבלים מדי שבוע מקוראים שטורחים להגיב ולהביע את דעתם בשלל הנושאים שאנו משתדלים להעלות, הביא אותנו לחשיבה מחודשת על צורת ההפצה של הגיליון.

אמת הדבר, שאם היינו מדפיסים את הגיליונות מדי שבוע ומפיצים אותם בבתי הכנסת, היינו מגיעים לציבור גדול בהרבה, והקו אותו אנו מנסים להוביל היה מחלחל ומשפיע ללא השוואה למה שהוא משפיע כעת, וזאת למרות שגם כעת נשלחים הגיליונות לאלפי כתובות דוא"ל.

אז למה באמת אנחנו לא מדפיסים? מסיבה אחת בלבד: בעיות מימון.

עלויות ההוצאה של הגיליון, גם לפני הדפסה והפצה, הן כבדות. אין לנו בשלב זה מימון מסודר וקבוע, והמחשבה על הכפלת העלויות - לפחות - היא בלתי ישימה כעת.

אך יש לנו תקווה ואמונה, שקיימים רבים השותפים לחזון של חלקי בעמלי, הרואה בקהל העמלים לפרנסתם חלק חשוב ונכבד מהמגזר, ואולי זו הבמה לפנות אליכם, הקוראים, ולהציע בפניכם את ההזדמנות להיות שותפים מעשיים בהפצת הגיליונות, על ידי הרמת תרומה שתהיה מיועדת למטרה זו - הפצת הגיליון המודפס בבתי הכנסת.

נודה מראש לכל השותפים לחזון המעוניינים להשתתף בהוצאות ההדפסה. כמובן ניתן להנציח בדרך זו את נשמות יקיריכם או לתרום להצלחת היקרים לכם.

הדוא"ל שלנו הוא: helki.baamali@gmail.com

ניתן ליצור קשר גם בטלפון: 0546477345

ל.ר.

ירושלים	ת"א	חיפה	ב"ש
17:01	17:16	17:07	17:19
18:14	18:16	18:15	18:17

דף היומי	ה'	ו'	שבת	א'	ב'	ג'	ד'
שבת קמח	שבת קמט	שבת קנ	שבת קנב	שבת קנא	שבת קנב	שבת קנג	שבת קנד
בבא קמא ד, ו-ז	ד, ח-ט	בבא קמא ה, א-ב	בבא קמא ה, ג-ד	בבא קמא ה, ה-ו	בבא קמא ה, ז-ח	בבא קמא ז, ט-י	בבא קמא י, יא-יג

הדפיסו, וקחו הביתה לשבת

זכרם לא יסוף

הנה, גם פורים עבר. העליזות, היין, המגילה, התחפושות. הכל מאחורינו. אם לא ערימות הממתקים שהילדים החביאו במגירות שלהם, היינו עלולים לשכוח שפורים היה ממש בתחילת השבוע הזה. וזה, הזיכרון הקצר הזה שמיטשטש באמצעות טרדות היומיום והעיסוקים השגרתיים, מהווה בעיה.

פורים, כמו כל חג ומועד, הוא יום בעל משמעות שאמור להותיר בנו חותם, איזו טביעת אצבע, משהו שילך איתנו וילווה אותנו הלאה. איזה רעיון, תובנה או תחושה, שנוכל לאמץ לימים פחות חגיגיים.

המסרים והתובנות

אז מה למדנו מפורים?

למדנו שהשמחה האמיתית מתבטאת על ידי נתינה, על ידי שיתוף של הזולת במה שיש לנו, אם זה על ידי משלוח מנות איש לרעהו, ואם זה על ידי מתנות לאביונים. כאשר אנו שמחים, אנו עלולים להתרכז בעצמנו ולא לשים לב למי שלצידנו. בא פורים ולימד אותנו שהאכפתיות מהשני היא היא הצורה שעל ידה נגיע באמת אל השמחה.

למדנו שבתוך הטבע מסתתרת השגחה אלוקית, שגם במה שניתן לכנות "פוליטיקה" דברים לא קורים סתם אלא מכוונים על ידי יד עליונה ומשגיחה שמצרפת "מקרה" ועוד "מקרה", והופכת אותם לפאזל שלם של התנהלות מושגת ומכוונת שניתן להבחין בה רק כשמביטים לאחור.

למדנו שהקב"ה אינו זונח את עמו ואינו מאפשר לכלות אותו, וגם כאשר המצב נראה בלתי הופך - "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" - ניתן לכתוב אגרות חדשות ולבטל את הגזירה.

למדנו שלעיתים אדם מגיע לרגעים שבהם עליו לפעול, למענו ולמען אחרים, ואם ישב בחיבוק ידיים הוא עלול לפספס את הרגע - "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות".

להתבונן ולשוחח

ואין נוכל באמת לשמר את התובנות וההרגשות הללו שהיום הזה לימד אותנו? את הדרך שעל ידה נצליח לשמר את

לא יעברו מתוכנו!

ניתן להמליץ על כך את פסוקי המגילה. "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים" - אם נתבונן ונדבר על המסרים שרכשנו בימי הפורים, הם לא יעברו וייעלמו מאיתנו. הם ימשיכו להטעים גם את הימים הרגילים, אולי האפורים. הם יישארו בנו לאורך זמן.

ויותר מכך - "וזכרם לא יסוף מזרעם" - אם נשכיל לשתף בתובנות הללו גם את דור ההמשך, את ילדינו היקרים לנו, אם נשוחח איתם על הזיכרון של הפורים, לא רק איך היה במסיבה ההיא ואיך התנהג שיכור פלוני... אלא על התוכן הפנימי שפורים בא ללמד אותנו, ברמה שאנו קלטנו אותם וברמה שהם מסוגלים להבין אותם, כל אחד מזווית הראייה שלו, גם הם ירכשו את המסרים החינוכיים הללו ויקחו אותם אל חייהם הצעירים, ויפנימו את ערכי הנצח של צורת השמחה, האמונה וההשגחה שמלווה אותנו תמיד.

סיפור ידוע מסופר על אחד מגדולי התורה שנשאל על ידי תלמיד חכם שלא זכה שבניו ילכו בדרך התורה, במה נגרע חלקו משכנו, אדם פשוט, שיזכה לרווח נחת יהודית מבניו. אותו גדול בתורה החל לחקור את השואל כיצד נראה שולחן השבת בביתו. השואל תיאר כיצד הוא ממנה לומר בחטף את זמירות השבת, וחוזר מיד לתלמודו ולהכנת שיעוריו הרבים. וכיצד נראה שולחן השבת בבית השכן? שאל, ונענה שהשכן מאריך בשירת הזמירות יחד עם כל המשפחה עד שעות מאוחרות.

כאן נעוץ המפתח לתעלומה, השיב לו, בעוד ילדיו של השכן טעמו מלוא הכף חוויה יהודית של שולחן שבת מרומם, על ידי שירה סוחפת ומענגת, ילדך חוו שולחן שבת קר ומשמעם, וחיפשו להם חוויות אחרות במקומות פחות משעממים...

סיפור זה, אם היה בדיק כך או לא בדיק - אין זה משנה - משקף אמת חשובה ביותר. הישיבה סביב שולחן השבת היא הזדמנות להעביר לילדים חוויה חיובית, ואפילו 'כייפית', של היהדות, וזאת בין השאר על ידי הזמירות.

זמירות השבת, על המנגינות הישנות העוברות מאב לבן, או החדשות מבית היוצר של זמרי זמננו, הן כלי נפלא להאחיב את השבת בפרט, ואת היהדות בכלל, על ילדינו. אין כמעט אדם שלא נהנה משירה נעימה, וגם אם נראה לפעמים שילדים רכים בשנים אינם סבלניים לשבת ולשיר יחד עם האבא, הם לא הולכים מהבית ואוזניהם קולטות היטב את הנעימות והיופי של שולחן השבת דרך הזמירות שהאבא שר.

כדאי לנצל את ההזדמנות הזאת. היא יקרה מפז. שירו, זמרו, האריכו בניגונים. זה יחזיר בליבותיהם של הילדים שלכם עד זקנה ושיבה, וגם הם ימישכו לשיר עם בניהם. המנגינה הזו לא תיפסק!

עקר לחלוטין את המשיכה לעבודת האלילים שעם ישראל היה שקוע בה. מה שיכול היה לשמור על עם ישראל, ולשמר בליבם את הרושם האדיר של מעמד הר סיני, הייתה הימצאותו של משה רבינו בתוכם.

אם משה רבינו היה נמצא בתוך עם ישראל לאורך זמן, הייתה מציאות זו מגנה עליהם ומרוממת אותם, ומוציאה אותם לגמרי מהאלילות המצרית. אך משה רבינו עלה להר סיני לקבל את התורה, ובהיעדר המנהיג, שב העם אל תרבותו הזרה, אל עבודת האלילים שאותה הכיר מתקופת עבודתו במצרים. ארבעים יום ללא משה רבינו, וכבר פג הרושם של מעמד הר סיני עד כדי שהגיעו לחטא חמור כמו חטא העגל.

הנהגה רוחנית קרובה

דברים אלו יפים גם לדורנו. אנו יהודים טובים מקיימים מצוות והולכים בדרך הישר, במקומות רבים. אך חשוב לזכור את הצורך הקיומי שלנו בהנהגה רוחנית קרובה, כזו שבזכותה ובאמצעותה כל אחד מאיתנו יצליח להישאר בדרגה בה הוא נמצא.

הצורך בהנהגה רוחנית אינו יכול להתמלא על ידי הישענות כללית על גדולי התורה המפורסמים. גם אדם שסר למשמעתם של גדולי התורה, עדיין זקוק לרב קרוב, כזה שיוכל ליעוץ לו, כזה שניתן לשמור איתו על קשר רצוף, כזה שאפשר לקבל ממנו תורה ודרך חיים באופן בלתי אמצעי. זוהי הדרך שעל ידה יכול כל אדם לשמור על דרגתו הרוחנית, ולהחזיק בעץ החיים של התורה ללא חששות שיום אחד הוא יגלה שהוא מחזיק בעץ הלא נכון...

הסיפור אותו מתארת התורה בפרשתנו הוא ללא ספק קשה להבנה. זה עתה חווה עם ישראל את הגדול שבמעמדים, את הבהירה שבהתגלויות, והנה, רק ארבעים יום חלפו וכבר מבקש העם לעשות לו עגל ולצאת במחולות סביבו. הייתכן? האם אנו מתארים את עצמנו חווים התגלות אלוקית כל כך ברורה, וחוטאים בחטא כה חמור זמן קצר לאחר מכן?

בשאלה זו התחבטו גדולי המפרשים, כל אחד מהם ביאר לפי דרכו את מהותו של חטא העגל וכיצד התגלגל לידי העם חטא כזה מיד לאחר מעמד הר סיני. 'האבני נזר' מבאר בדרכו הייחודית כיצד היה חטא זה אפשרי.

שימור המעמד באמצעות משה

שלושה חודשים בלבד חלפו מאז יצא עם ישראל ממצרים. לא השתהו במצרים לא הייתה רק עבודת פיית הכרוכה בעבודת פרך, אלא הייתה גם שעבוד רוחני כמעט מוחלט. עם ישראל שהה מאות שנים בין עובדי האלילים שבמצרים, למד מדרכיהם וכמעט שהיה כמותם, וכפי שאמרו חז"ל, 'שעם ישראל היה שקוע במ"ט שערי טומאה, ואם לא היה יוצא ממצרים היה שוקע גם בשער החמישים של הטומאה, ללא תקנה חלילה'.

אך הקב"ה גאל את עם ישראל ממצרים רגע לפני הרגע האחרון. העם היוצא ממצרים, השתחרר אמנם מהעבדות הגשמית, אך לא השתחרר באותה מהירות מהתרבות האלילית המצרית שבתוכה הוא שהה שנים ארוכות. גם מעמד נגש ומרומם כמעמד הר סיני לא

מדברים חינוך | הרב שלמה ברוך בלוי

מנחה זוגי ויועץ חינוכי

קירוב או ריחוק?

הלכה למעשה | לפני עיוור

הרב ארי נתנאל מור, רב ומו"צ בביתר עילית

שאלה: האם מותר לי לעבוד כסוכן מכירות עבור חברה המספקת מגוון מוצרים וביניהם בגדי שעטנז או סכיני גילוח? והאם יש הבדל אם החברה בבעלות של יהודי או של גוי?

תשובה: אם הקליינטורה שלך יהודית אסור למכור להם בגדי שעטנז, מכיון שהם מוצרי איסור, אבל לקליינטורה נכרית מותר. אמנם ביחס לסכיני גילוח, אם אינם מיועדים עבור גברים דווקא, מותר למכור אותם גם לחנויות בבעלות יהודית, ובזה אין הבדל בין חברה בבעלות יהודית או נכרית.

המקורות בהרחבה: הוזכרו בתורה שלא להכשיל שום אדם בעבירה, ונכלל איסור זה בלאו של "לפני עור לא תתן מכשול", ולפיכך אסור מן התורה למכור, להשאיל או להגיש דבר איסור למי שמצווה עליו. אמנם במקום בו ישנה אפשרות להגיע לדבר האיסור גם בלא עזרתך, אין בזה איסור תורה משום לפני עור, ומכל מקום הדבר אסור משום מסייע ידי עוברי עבירה.

במקרה שהקונה יוכל לקנות את האיסור מאדם אחר, דעת הרמ"א שאם יוכל לקנותו מגוי אין במכירה איסור דאורייתא משום לפני עיוור, אבל אסור מדברג משום מסייע. אך דעת הגר"א שגם בזה יש איסור דאורייתא. ואם אינו יכול להשיגו אלא מישראל אחר, דעת המשנה למלך שיש בו לפני עיוור, וכן פסקו הרבה מן הפוסקים.

אמנם אם הקונה אינו יכול למצוא אחר אלא ע"י טירחה, כגון שצריך ללכת למרחק כדי לקנותו, לכו"ע עובר המוכר משום לפני עיוור אם ממציא לו את האיסור בלא טירחה. וכן אם ממציא לו יותר בזול, וכן אם ממציא לו מוצר כזה בטיב מעולה יותר, עובר משום לפני עיוור. ולפיכך אין למכור לדוגמא יין טיב ליהודי, אם אינו ברור שיוכל לקנות לעצמו יין בטיב כזה, וכן אין למכור בגד שעטנז מוכן כמידתו אם יתקשה למצוא בגד כזה שהוא באותה מידה.

ואם אפשר לתלות שאין כוונת הקונה לעשות עבירה בחפץ שיקנה, אין בזה איסור, ולכן סכיני גילוח היכולים לשמש נשים ולא ברור שישתמש בהם גברים, מותר למכור.

מכון מצוות ה' mitzvathashem@gmail.com

אני נוהג בך מנהג של חביבות כראוי להורה ובן. החינוך הבטוח של שאר הילדים, יצליח רק כאשר הם יבינו, שהחינוך אותו חפץ ההורה להעניק להם, אינו נובע ממקום חשון וצר, אלא ממקום של אמונה אמיתית בצדקת הדרך, שאינה מתערערת גם כאשר היא עומדת במבחנים קשים. הילדים יראו את האמפתיה האנושית המופגנת למול הבן המתקשה, הם לא ירצו לחקות אותו - אלא אותך, ההורה החם והמבין. ההערכה תהיה שמורה אליך. והיה אם כן... הצלחת להעביר נכון את יסוד היסודות של החינוך - הדוגמה האישית.

יחד עם זאת, אם ישנם דברים שאינם משתמעים לשני פנים, מותר ואף חובה, לשרטט באופן ברור את הגבולות. כל ילד שפונה מעם עמו ומורתו, מבין בשכלו, שבכל מה שנוגע למקום שהיה - יש כללים וחוקים. אתה, ההורה, תהיה הראשון שתלמד אותו את הדברים הללו, גם אם זה לא נעים לו - כאן לא מתלבשים כך, כאן לא מביאים את זה ואת זה... והרשימה ארוכה. בכל מקום בעולם - אנשים שמבינים זה את זה, יכולים להתוות את הקווים הברורים והבלתי עבירים. אין סיבה שזה לא יתקיים גם אצלנו.

הקבלה הרחבה של הבן ה'אובד', אסור שתנבע מתוך פחד לאבד אותו יותר, אלא מתוך אהבה אמיתית, לבני - בנו של הקב"ה. הורה המקרב מתוך יראה הוא מחוסר ברירה משרד יו"ף מרחיק. ככל שההתקרבות תהיה יותר אמיתית וכנה, ההשפעה החיובית תהיה בעלת סיכוי יותר גדול. האמת המדהימה הזאת עובדת בכל מקום, ובכל טווח... וברבות הימים, יעיד הצאצא שלך שמה שקשר אותו אליך ואל מורשתך, היו עבותות איתנים ביותר, קוראים להם - עבותות אהבה.

ליצירת קשר: 8647729@gmail.com

שאלה: אחד הבנים הבוגרים שלי התחיל לאחרונה לגלות סימני הידרדרות, ואינו יודעת כיצד לנהוג, האם לקרבו על חשבון שאר הילדים, או שמא להרחיקו, כי כבר התחלתי לראות סימנים מדאיגים אצל האחים הקטנים.

תשובה: ברור שאם השאלה היא סתמית - האם לקרב ילד שנשר, התשובה היא חיובית בהחלט. אך הדילמה מתחדדת כאשר המצב טעון ומורכב, והקירוב יכול להתפרש כהענקת לגיטימציה לדרך, ואף אם לא - עצם ההימצאות של בן שונה בבית, טעון ליבון מחדש.

העניין הזה אינו שחור ולבן כמו שהוא נראה. גם למילה "הידרדרות" יש פירושים יחסיים שונים ממקרה למקרה. נקודת הנחה הראשונית והמוצקת היא - שאין רצונו של הקב"ה בריחוק, והיה מה... אין אנו בעלי בתים על נשמותיו, ואנו עושים רק את ההשתדלות שלנו בזירה שהוא מזמן לנו. מתוך הנחה זו, נהיה יותר רגועים להבחין את תפקידנו המיוחד במצבים שכאלה. קיים הבדל גדול בין הענקת לגיטימציה לבין קירוב ללא תנאי. גם אם איני מסכים עם הדרך כלל וכלל, עדיין אני יכול להושיט את ידי המקרבת. החשש המיותר שאם אסביר פנים לילדי, ורק משום שהוא ילדי, בזה אני כאילו מתיר את הרצועה - ומותר לנהוג כך, היא מחשבת איוולת... משום שאין כל קשר בין הדברים.

ההיפך הוא הנכון. דמותו הסמכותית של ההורה יכולה לקבל חוסן נוסף, כאשר הוא אינו מאבד שליטה, והוא עדיין נוהג כאב או כאם ראויים לשמם. יתירה מזאת, יצירת הגבולות החדשים אל מול הבן המורד לשעתו, יכולה להתבצע רק כאשר המעמדות ברורים לחלוטין. אני עדיין ההורה שלך, בעל הבית הזה שאתה חוסה בצילו - על כל המשתמע מכך. יחד עם זאת,

שיעור חינוך

אביו. שלא ברצונה, שמעה את הדו-שיח שהתנהל ביניהם. "אבא, מה איכפת לך, יש מניינים ב'שטיבלאך' כל רבע שעה, אני אצא לשם עוד מעט". "וענקי, עכשיו!" "אבא, תראה איזה גשם בחוץ, ואין לי אפילו מטריה." "בכל זאת".

מבט עיניים מפציר, מחייך במין ציפיה לתשובה מתפשרת, מנסה את מזלו. "יש לך את הכובע של המעיל. תצא להתפלל 'מעריב' ותחזור. לא מקובל עלי להתחיל לחפש

מניינים ב'שטיבלאך' כשיש לנו את המקום שלנו, ממש כאן".

היא לא התקשתה להבין. האב רוצה שהבן ילך להתפלל ערבית במניין. לילד מעניין יותר בחנות, ואין לו חשק לצאת למזג האוויר הסוער שבחוץ. הוא מסתמך על המניינים המהירים בבית הכנסת המרכזי, בעוד האבא חושב שאפשר ללכת חמש דקות לבית הכנסת הקבוע השוכן במרחק שני רחובות משם, להתפלל בנחת ולחזור. פשוט ביותר.

"כן, במה אפשר לעזור?" - המוכר פנה אליה. מזווית עינה היא ראתה את הילד לובש באיטיות מעיל כחול, חדיש ויפה. הוא לא היה ממורמר או כועס, הוא היה פשוט בלי חשק. מה שעלול לקרות לכל אחד מאיתנו, ובוודאי לילד חידר בן שנים-עשרה שעושה את תחילת דרכו בעולם המבוגרים בעלי הרצונות הפרטיים משלהם.

המוכר ארז לה את המשחק כבקשתה. נו, אם כבר משחק חדש, אז אריזת מתנה תשדרג את המאורע המשמח עוד יותר. היא רואה אותו עוקב במבטו אחר בנו. הילד משתהה אצל הדלת, מצייר באצבעו קוים ועיגולים על האדים הרטובים שעל השמשה, משרשש ברוכס ומתעכב. עוד ועוד.

"ענקי?!!" - אבא שלו לא מוותר. היא נוטלת את השקית הגדולה, ופונה בעצמה אל הפתח. כעת, כשהדלת תיפתח והיא תצא, יהיה גם יענקי חייב לצאת מן הסתם.

"אבא, תראה איזה גשם" - נסיון אחרון. "נכון, גשם חזק, בהחלט. ואתה לא עשוי מסוכר, יענקי". לו רק יכלה לקחת את הטון הזה: אבא - תקיף - נינוח - בטוח בעצמו - מסור. היא יצאה, וברגע האחרון השתחל לימינה מעיל כחול חדיש ויפה. היא עקבה כמה רגעים אחרי הצעדים המרקדים משהו בין הטיפות. ילד בן שנים עשרה, חונני ונחמד. האם בכלל שם לב לשיעור בחינוך אודות תפילה במניין ובזמן שזכה לו כעת? יהיו נשמות חינוכיות שיאמרו כי אין זו הדרך. שתפילה צריכה לבוא מתוך שמחה ומתוך רצון. ש"הכפיה" הזו מביאה בסוף לחציצת הגבולות. לא נכון. בסיטואציה הנוכחית זה פשוט לא שייך. בעיניה ובאוזניה היא היתה עדה לדו-שיח הגלוי והטבעי בין הילד לאביו. זו לא היתה כפיה אלא עקביות. לא היה כאן מרמור אלא פינוק קל, בהחלט, שהוזמן להמתין בצד ולא לבוא על חשבון תפילת ערבית יקרה.

וכל המשנה החינוכית היפה הזו התגלגלה לכיוונה - מאיפה? מדלפק מכירות רחב בחנות משחקים ויקרתי. מפיו ומתגובותיו ומתחלופותיו של אדם שבינה לבינה הייתה רואה בו עוד אחד מבצעי העסקים שמחזור המכירות עומד מול עיניהם ללא הרף. הוא לימד אותה, בלי שידע, שאנשים הם יותר ממוכרים ושחינוך הוא לא עוד משחק ילדים. זה היה לימוד מצוין.

גשם. כמו כולם, הוא תפס אותה ללא הכנה מוקדמת. ככה זה בארצנו החמה, ובפרט בירושלים ההוהבה תמיד. איכשהו, איננו מצליחים להאמין שהחורף כבר כאן, ובאמת, עד שנאמין - הוא כבר יתרחק מאיתנו, מותר את העיר רחוצה ויפה פי כמה משהייתה.

לד מה להגן קודם? כשהפאה נרטבת, זה ידוע, התחנה הבאה היא אצל הפאנית. חבל לרוץ לטירוק רק בגלל חמש דקות של טפטוף על פאה נטולת מטריה. מצד שני - התיק שעל כתפה עמוס במבחנים חשובים של תלמידותיה, ובקלטר הסיכומים של ההשתלמות אליה היא צועדת כעת. הרוכסן לא נסגר, כי הקלטר ארוך (וגם שמן) מיכולת התכולה של התיק. אם כך, עליה לגנון בידיה על התיק ותכולתו, וזה כמעט בלתי אפשרי לצעוד כך. חייבים לתפוס מחסה. היא עמדה כעת ברחוב הראשי, חנויות ותחנות לרוב סביבה, והייתה צריכה רק לבחור במקום הקרוב ביותר.

"ילדים ומשחקים" - הכריז השלט מאחור. היא הדפה את הדלת השקופה המכוסה באדי קור ומורססת בנתזים ארוכים של ממטרים אלכסוניים. כל טיפה שפגשה בלדה - הזדגגה הרצה בחינניות ופינתה את מקומה לבאה אחריה.

הבל חם ונעים קידם אותה בהיכנסה. היא חשה מעט לא נעים, אבל לא היתה היחידה. נשים ובנות במעילים רטובים גדשו את החנות, וברור היה על פי המבט הנבון של חלקן שהן לא תכננו להיות ביקור בחנות משחקים דווקא. היא גיחכה לרגע למחשבה שהגברים ברחוב, רובם ככולם, לא חולמים לרגע להכנס לחנות, כל תנוה, כדי לתפוס מחסה מהגשם. עטויי כובעים הם המשיכו לזרום על המדרכות, מי שבאמתחתי שקית מרשרשת כלשהי עוטה בה ברישול את הכובע וחש כבעל בעמיו. גם האחרים, שמזלם לא איתרע להם, לא נראו דאוגים וחוששים לגורלה של המגבעת. היו אומר: מגבעת איננה פאה.

היא התבוננה במדפיס העמוסים במשחקים, מנבשת החלטה לקנות בכל זאת משהו קטן למרות שלא תכננה זאת. סתם, בשביל ההרגשה היותר נוחה שלה. החנות הייתה מרווחת ומשופעת סחורה, וניכה היה שהיא מושקעת ומסורה ביד מי שמנלה אותה בתבונה. היא הכירה את בעלי החנות מפעמים אחרות בהן הגיעה למקום על תקן של קונה: זוג חרדי בעל משפחה ברוכה שהקימו את החנות מאפס, על שטח מצומצם ועלוב, והשכילו, בהרבה סייעא דשמיא, להפוך אותו לעסק מוכר ואמין בציבור.

בובות. מכוניות. פאזלים. משחקי קופסא. משחק הרכב חדש, באריזה גדולה וצבעונית משך את תשומת ליבה. חלקים מעניינים וטכניקת חיבור פשוטה שנותנים מקום רב ליכולת הדמיון והיצירתיות של המשחקים. המחיר? בסדר, לא יקר מדי. ובכל מקרה, היא חושבת כעת לעצמה, כדאי לחדש משהו בארון המשחקים לרגל מזג האוויר הגשום. הנה, עכשיו למשל, אמורים יוסי ואריה לגיע מה'חידר', להצטרף למיירי ולתמי שחזרו בצהריים מבית הספר. יהיה זה, איפה, רעיון טוב להפתיע את כולם במשחק חדש ומעניין.

היא התקרבה לעבר הקופה וקלטה את הדלת הפתוחה ואת שני הנשים והבחורה שחלפו כעדה ברגע זה החוצה אל הרחוב. הגשם נחלש, וה'חנות' הלא קוננת נחפז לפנות את השטח ולהמשיך בדרכן.

"יענקי, עכשיו". בעל החנות ישב ליד הקופה, קולו נמרץ ועסוק כיאה לבעל עסק הוודע לעמוד היטב על שלו. לצידו עמד נער כבן שנים-עשרה, חניני מאד, ובעל עיניים נמרצות כשל

הגות | הרב צבי יהודה לא

רב "קהל חסידים" כפר גנים ג' פ"ת ראש ישיבת נתיבות יצחק ת"א

הקהילה

"ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם" (שמות ל"ב)

"וגילה לך הכתוב כי העם הנפרט במניינו כל אחד לגולגולתם הנה הוא מושגח מבעל ההשגחה העליונה וכל מעשיו נפרטים לפניו ואז יחול הנגף, משא"כ בתחילה שהיה ענינו נמשך בכלל הרבים. וכענין שהשיבה השונמית לאלישע, בתוך עמי אני יושבת. מוטב לי שיהיה עניני נכלל בכלל הרבים ולא נפרטת פן אינענש" (רבונו בחיי)

דבריו אלו של רבנו בחיי משקפים יסוד מוסרי עמוק במערכת יחסי האדם וקונו. כאשר, חלילה, מידת הדין באה בתביעה על אי אלו מעשים של אדם, אזי המפלט הוא ההתחברות לכלל, הצטרפות לציבור. משום שכאשר מדובר באדם פרטי יש מקום להתבוננות מדוקדקת על כל פרטיו ומעשיו ואין לו שום פתח מילוט. משא"כ כאשר הוא ממוקם בתוך חברה הרי הנידון אודותיו כרוך בהשלכות גם לסביבתו הקרובה, ולציבור מיישראל יש מקום של כבוד בבי"ד של מעלה.

זו גם חשיבותה של תפילה בציבור. בעוד שעל תפילת כל יחיד ויחיד ישנם מלאכים הבוחנים את זכויותיו מכל צד, הרי שתפילת ציבור היא תפילה שנפעלת מכוח החיבה הכללית שרוחש הקב"ה למושג שנקרא "כלל ישראל". ובמיוחד חזרת הש"ץ, שע"פ דברי הש"ל"ה הק' חשובה בכך שהיא תפילת הלחש של הציבור, ולדבריו מי שאינו נענה בתפילתו כיחיד נענה בחזרת הש"ץ (אם כיוון ליבו לתפילת החזן).

אולם מלבד הרובד הרעיוני הנשגב הכרוך בדרכי הנהגתו ית', יש כאן גם הנחיה פשוטה ועצה יעילה לכל אחד מאיתנו ברמת הפרט, ובמיוחד לאלה בינינו אשר חיי הפרט שלהם סובבים במשך שעות היום בינות לאנשים ואווירה שלא ספגו מכותלי ביהמ"ד. גם אם כל אחד מאיתנו שומר על זהותו היהודית ויאת השמיים בחייו הוא, עדיין יש צורך להתחבר לקהילה, לציבור. קהילה בה יהיה חלק בלתי נפרד מחברה שהמכנה המשותף הבסיסי שלה הוא "בית-הכנסת", "תפילה", "מועדי ישראל", "שבת קודש" ואפי' הקידוש והלגימה המקרבת.

בשני מישורים חשובה ההתקשרות עם הקהילה.

א. הילדים - הילדים שלנו שרואים את אבא שיחית טלפון ובהתנהלות יום-יומית עם אנשים שונים ומשונים, צריכים המה להבחין מי הוא חבר לכתחילה ומי אינו ידיד כתוצאה של נסיבות. מה שיעניק להם הכרה ברורה ל"היכן אתה שייך". העובדה שהאבא הוא חבר נכבד בקהילה מוגדרת, נותנת לבניו הרגשה שהם בניו רצויים לאבא שהוא יהודי טוב לכתחילה, כי הנה יש קהילה שלמה סביבו. הוא איננו חריג או שונה חלילה, יש לו גיבוי מלא, הוא איננו כעורער בערבה. תחושת זקופות הקומה הדתית רבת משקל היא אצל הילדים ואלו לנו לזלזל בה.

ב. האדם עצמו - הפתגם אמנם שחוק, אבל האמת פשוטה. "אמור לי מי חבריך ואומר לך מי אתה". החברה שאדם מסגל סביבו, לעיתים אומרת הכל.

ישנה אמרה המיוחסת לרבי לוי יצחק מברדיטשוב זצוק"ל, כי שמח הוא ללכת לסעודת מצווה, משום שמעולם לא ראינו שיהודי עורך סעודה לרגל עבירה שעבר ר"ל. אולם למצווה, אדרבה ואדרבה.

ובמילים פשוטות, ישנו אדם העובר עבירה חלילה ובמקביל גם מקיים מצוה, ב"ה. מה שקובע היכן אתה באמת היא העובדה - במה אתה שמח, מה אתה חוגג, על מה הנך קובע סעודה.

על משקל זה נאמר שמבחן קביעת מקומו הרוחני של אדם נמדד בשאלה, עם מי אתה שמח. מי יהיו שותפיך בשמחותיך. ועם מי אתה קובע את סעודותיך שלך.

רבים מהצעירים החרדים שיצאו לעולם לפרנסתם חצו איזשהו מחסום וירטואלי של "חברה" או "מה יאמרו" כזה או אחר, ועלולים הם לפתח תחושה של חוסר אכפתיות מובהק מאמירה חברתית כזו או אחרת. אולם אין זו הסתכלות מפוכחת ובריאיה. משום שכבר כתב הרמב"ם: "דרך בריאתו של אדם להיות נמשך בדתותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו ונוהג במנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד מעשיהם" (הלכות דעות רפ"ו).

הרי שאדרבה ראוי ללמוד (לא לחקות!) ממעשיהם של חברים ראויים ולא לנסות בכל מחיר ללכת נגד. וכבר לימדנו חז"ל שאם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירים אותו וילבש שחורים וכו' (מו"ק י"ז). למדנו תובנה פשוטה, במקום שמכירים אותך גם היצר הרע מרגיש, איך נאמר, "פאסט יניש".

בשבילך | בשביל המיוחד שלך

אלוקי חברה.

הוא יוצר גוש קשה בתוכך? האם יש לו צבע או צורה? עצמי את עיניך, ונסי להתרכז בו. לא להצדיק את עצמך, לא לגרש אותו. לא להתגבר עליו, לא להגביר אותו. רק להתבונן בו, איך שהוא, איפה שהוא.

נעצום עינינו, ונשאל: איך זה עכשיו? גבוה יותר משהיה קודם? שורף יותר או פחות? קר לנו או חם לנו בגללו? מה השינויים שחלו? שינויים בו ובך חלים מדי שנה.

כשבוחנים ענן גדול ושחור בשמים כתומים, הוא נראה עצום, עד שכמעט אפשר לשבת עליו. אבל אם טסים לעברו, לא מצליחים לאחוז בכלום: הענן אינו אלא אד אוורירי. באותו אופן, כאשר בוחנים בתשומת לב את הזעם, לא נמצא בו משהו שיכול להשפיע את השפעתו העריצה עלינו. הרגש ילך ויתפוגג תחת מבטנו, כמו כפור תחת קרני שמש.

בסופו של דבר, גם זעם חריף ביותר וגם עלבון צורב מאד, נובעים ממחשבה. למחשבה אין כוח לקיים את עצמה. אם אנו מפסיקים להזין אותה, אם איננו מוסיפים לה דלק (גם לא בנסיון להזין אותה, כי גם ההזנה דורשת מאתנו דלק), אם אנו בוחנים אותה, אך איננו מטפחים ומאכילים אותה, היא הולכת ומתאיידת, הולכת ומתפוגגת. חוקר הסבל, אינו סובל.

נסי זאת בפעם הבאה שבה רגש מציף אותך ומשתלט עליך. הביני שאם את מבחינה ברגש, סימן שיש בך חלק שאינו הרגש הזה. בחני בעזרתך את הרגש, את מרקמו ומקומו בגופך, את השינויים שחלים בו. אל תזיני אותו, אל תנסי להתגבר, אל תדחיקי ואל תעצימי. הסתכלי עליו כמו שהוא, כמו שהיה, כמו שהשתנה, ותגלי מה שתגלי.

חולבת אילן
נחמה

לתגובות: helki.baamali@gmail.com

אז יצאנו משמחת פורים, ואנו עוברים לערב פסח. מה לעשות, ערב פסח מארח רגשות טורדניים שונים: כעס, תסכול, קנאה, נחיתות, פחד, ועוד כמה מהסוגים האלו. לא רק בערב פסח, אלא חורף וקיץ, יומם וליל, קורה שרגשות לא נעימים שמציפים אותנו, בוערים בנו, מכלים חלקות טובות ומשפיעים גרוע גם על סביבתנו.

נדמה לנו שאנו חסרי אונים בפניהם. מה אעשה לכעסי, אם הוא יוקד בי ובוער כאשר? איך אוכל לקנאתי, כשהיא צורבת את נשמת? אנו מסוגלים, וגם זה לא בקלות, לא לבטא כעס, לא לעשות מעשים שנובעים מקנאה, אבל זה עדיין לא מרגיע ולא משקיט את הקושי והטרדה של הרגשות בתוכנו.

חשבת פעם על זה, שאת את שמה לב לכעס שלך, או לקנאה, פירושו שלא כולך כועסת? שלא כולך מקנאה? לו היית כל כולך בכעס הזה, לא יכולת להבחין שאת כועסת. זה שאת מסוגלת להסתכל על הכעס ולהיות מודעת אליו, אומר שנשאר בך חלק שאינו כועס. אם כואב לך הראש, סימן שיש בך משהו לא כואב, והוא מבחין בראש הכואב. לו היית כולך קנאה, לא יכולת לדעת שאת מקנאה. החלק שמתכחל ואומר לך: אני מקנאה, הוא החלק שלך שלא מקנא.

כאשר את כועסת מאד, בגלל משהו שאי מי הכעיס אותך, או נעלבת מאד, את חשה להבה של טינה בתוכך. נסי להתבונן בזעם או בעלבון שלך. אש, גדולה ככל שתהיה, תכבה מעצמה בסופו של דבר, אם לא ימשיכו להזין אותה בחומרים דליקים או בבולי עץ. וכך כל רגש, ותהיה עוצמתו אשר תהיה, שוכך ונעלם באופן טבעי, אם לא ממשיכים להזין אותו.

היות שיש בך חלק שלא נסחף עם הרגש, נסי - בחלק הזה - לבחון את הרגש שלך, את הכעס או העלבון. איפה את מרגישה בגופך את הכעס הזה? בגרון? בריאות? בלב? בבטן? האם הוא מוחץ אותך כסלע? האם הוא שורף בך? האם

מה שחיפשת

מדור אינפורמטיבי. אנו משתדלים לבדוק את המידע, אך אין בפרסום זה משום אחריות על התכנים המתפרסמים.

נשמח לקבל מידע מסוג זה בדוא"ל: helki.baamali@gmail.com

אתר חלקי בעמלי

<<< בשעה טובה אנו שמחים לבשר על הקמת האתר של 'חלקי בעמלי' <http://www.helki.org.il>

בשלב זה ניתן לצפות באתר ולהוריד ממנו את כל גיליונות חלקי בעמלי, בצורה נוחה ביותר. תכנים נוספים המיועדים לקהילת החרדים העמלים לפרנסתם יועלו בעז"ה בעתיד.

הוסיפו את האתר לסימניות!

ויקשיבה

<<< אתר ייחודי המשלב אינציקלופדיה למושגי תורה ויהדות יחד עם קיצור של הגדרות למדניות הכתובות בצורה בהירה וקלה. כ-10,000 ערכים מלאי תוכן יהודי מעניין.

באתר ישיבת בית אל <http://www.yeshiva.org.il> כנסו ללשונית בראש הדף 'ויקשיבה' והתחילו לשוטט. תוכלו לרכוש ידע יהודי יקר וגם להשתתף בעריכת האינציקלופדיה היהודית, לכתוב להוסיף ולתקן ערכים.

ספרוומן מתה

<<< אמונה ברורומן מתארת במאמרה המצוין את האמהות המתמודדות במאבק נצחי בין לחץ לרגשות אשמה, כותבת על מיתוס "האישה הכל יכולה" ומתארת את רשימת ה"הייתי צריכה" שמייסרת נשים כה רבות...

כנסי לאתר 'אש התורה' <http://www.aish.co.il> ללשונית 'חברה ותרבות', ותגיעי מיד למאמר המעניין והקולע. שווה קריאה!

קוראים מגיבים

לכבוד כותבי העלון שלום רב

קראתי את דבר העורך לפני שבועיים, שבו הוא העלה נושא כאוב והוא היחס לחרדים העובדים, והציע שתי אפשרויות מהי הדרך הנכונה להתנהג, האחת להתאגד תחת הגדרה שהחרדים העובדים אכן שונים, והאפשרות השניה לא להתאגד ולהישאר חרדים רגילים. דבר העורך נגמר בשאלה אולי יש דרך שלישית.

לכאורה הדיון לא צריך להתנהל סביב השאלה מהי האסטרטגיה הנכונה, אלא מהי האמת, ובמילים אחרות: האם יש כאן דיון על אסטרטגיה או על מהות?

אנסה להרחיב. בגיליון מס' 6 העלה חייל חרדי את לבטיו בדבר הרצון שלו ללמוד בכולל הקודם, דבר שאינו מתקבל בצורה יפה בעיני הכולל אלא אם כן הוא יפשוט את זהותו החדשה ויתחפש לזהות של אברך רגיל. בגיליון מספר 10 תוקף הקורא את הכולל שלא מוכן לקבל את האברך עם המדים, ואת החייל שמרגיש שדרישת האברך היא דרישה צודקת. טענת הכותב היא: למה אתה מרגיש לא נעים בפעולה שעשית משיקולים נכונים שאינם עומדים בסתירה לעבודת ה' שלך?

הכותב יוצא מנקודת הנחה שהדרישה לבא לכולל ללא המדים היא כאומרת "כשהלכת לצבא ירדת, וכשאתה בא ללמוד תסתיר את זה בשביל לא להבליט בפנינו את זה", ואני חושב שהאמת היא הפוכה. הדרישה לבא לכולל ללא מדים אומרת "זה שהלכת לצבא זה לא אומר שהפכת את עצמך למישהו אחר, ולכן אין סיבה שתבוא בצורה שונה". וגם מצד החייל, ההחלטה לבא לכולל ללא מדים אינה הודאה שהזהות העכשווית שלי שלילית. להיפך, היא אומרת שאין משמעות לזה שאני משרת בצבא בשעה שאני לומד בכולל כאברך רגיל, ואדרבה ההרגשה של החייל שהוא עושה ויתור בזה שהוא בא ללא מדים היא ההרגשה שטעונה בדיקה, למה הוא מרגיש שהזהות שלו שייכת לזה.

ואני חוזר לנקודת הפתיחה. התשובה האמיתית על השאלה שעלתה בדבר העורך היא לא איך הדרך הנכונה להתנהג, אלא איך אפשר לנהל את החיים בצורה שלמרות העבודה או השירות הצבאי, עיקר החיים יישארו לימוד התורה והשאיפות הרוחניות.

בברכה, ש. ג.

ניתן לשלוח תגובות לדוא"ל: helki.baamali@gmail.com